

HOUTEN VILLA EN MELKFABRIEK GERED DOOR NATHOUDEN

Naardense vetfabriek in 'verboden kring' brandt af

Op de hoek van de Godelinde-weg en de Amersfoortsestraat-weg in Naarden staan een appartementencomplex met de naam 'Koningshoek' en enige winkels waaronder een AH-supermarkt. Oudere Naarders weten nog dat daar van 1961 tot 1980 een grote autoshowroom was van de firma King Cars.

Nog weer eerder, zo rond 1900, stonden daar de villa Rusthoek en de N.V. Oliefabriek Noorwegen, beter bekend onder de naam Vetfabriek. Daarnaast stonden het kantoor van de roomboterfabriek Gooiland en de woning van de directeur, S.A.C. (Bas) Dudok van Heel. Rond 1900 was het hele rijtje bedrijfsgebouwen en woningen van hout, want ze stonden in de zogenoemde 'verboden kring' rond de vesting. In tijd van oorlog moesten alle obstakels daar snel opgeruimd kunnen worden, bijvoorbeeld door ze in brand te steken. De dreiging dat dit zou gebeuren, is er ook echt even geweest in 1914, aan het begin van de Eerste Wereldoorlog.

■ King Cars in de jaren 70 langs de toenmalige Rijksweg.

Brand

In de nacht van 15 op 16 december 1919 was het raak. In de vetfabriek ontstond brand. Het hout, de (plantaardige) oliën en de vetten vormden een ideale voedingsbodem voor het vuur.

's Ochtends om vier uur kwam de brandmelding binnen op het politiebureau en direct daarop ging de hoofdagent/rijksveldwachter per rijwiel poolshoogte nemen. Het fabrieksterrein bleek al één grote vuurzee te zijn. Duizenden kilo's vetten en kokosolie stonden in brand. Grote met 8 ton vet gevulde reservoirs werden dermate verhit dat het vet vergaste en sissend de openingen verliet, waarna het met een verblindend wit licht verbrandde. Dit alles werd aangewakkerd door een sterke zuidenwind.

Onmogelijke opgave

De brandweer stond voor een onmogelijke opgave. Met maar twee handsputten uit 1887 en enkele slangen die op de pas aangelegde waterleiding aangesloten werden, ging men de vuurzee te lijf. Tot overmaat van

ramp werkte een spuit niet zoals men mocht verwachten en was de druk op de waterleiding niet hoog genoeg. Gelukkig schoot een motorspuitje van de Chemische Fabriek Naarden aan de Huizerstraatweg te hulp. Men besloot de belendende percelen nat te houden. Dat voorkwam niet dat ook het ernaast gelegen kantoor en de directeurswoning van de roomboterfabriek in de as werden gelegd.

Nieuwe vuurzee

Toen men de situatie meester dacht te zijn, begonnen de massa's vet in de ketels en de vaten opnieuw hevig te branden. Een gloeiende oliestroom liep naar de achter de fabriek gelegen Galgesloot, die in een vuurzee veranderde. In allerijl werden nog enkele met vaten vet geladen schepen versleept. Dit lukte maar gedeeltelijk, zodat toch nog een schip in brand ging en brandende vaten door de oude zanderijsloot dreven. Het riet aan de overkant, bij de kwekerij van Swart, vatte vlam en honderden vaten vet die in de tuin van Rusthoek lagen opgestapeld werden weldra een prooi van de vlammen. Toen werd de situatie pas echt hachelijk. Een uitermate angstig kwartier brak aan. Met knallen als kanonschoten vloog vat na vat de lucht in. De brandmeester kreeg een deksel van zo'n exploderend vat tegen zijn been en moest meteen per rijtuig naar het Majella-ziekenhuis worden afgevoerd.

Chaos

Daarna verminderde de brand en toen de inktzwarte rookwolken waren opgetrokken, zag men een chaos van verwrongen buizen, ketels, pijpen en ijzer. Al-

leen de roomboterfabriek en de villa Rusthoek stonden er nog. Van de vetfabriek stonden alleen de fabrieksschoorsteen en de portiersloge nog overeind.

Waarschijnlijk is broei in een stapel vetachtige zakken de oorzaak van de brand geweest. De roomboterfabriek heeft als melk-

fabriek Gooiland nog tot in de jaren 50 kunnen functioneren.

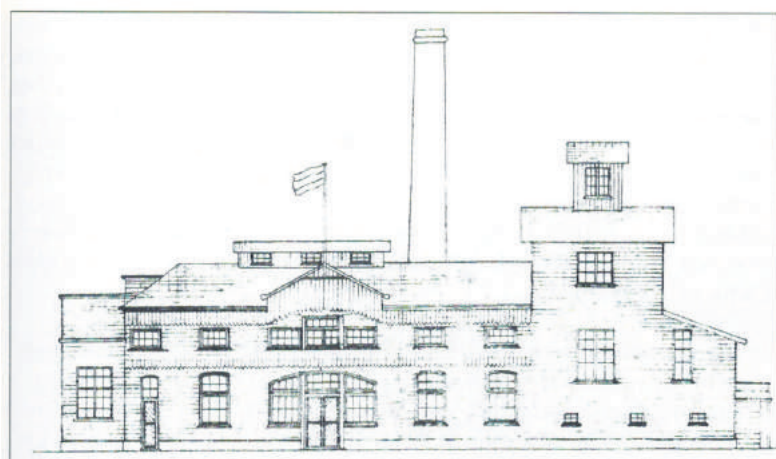
Bronnen:

H. en J. Schaver. Naarder Koerier, Maart 1985. Henk Schaftenaar. Van Rust- naar Koningshoek. De Omroeper Jrg 18, nr. 3, 2005.

Klaas Oosterom

■ Advertentie uit 1905 van de melkfabriek.

■ Voorgevel van de houten vetfabriek in 1916.

■ Eén van de drie tegeltableaus uit 1919 in de gevel van de melkschenkerij van Gooiland in de Nassaulaan in Bussum (nu Kruitvat).

■ Buitenhuis Rusthoek. FOTO: PICASA